

محاکمه ۱۰ نفر در ارتباط با هواپیمای اوکراینی

۲ سال پس از حادثه سرنگونی پرواز ۷۵۲ اوکراینی با ۱۷۶ مسافر، همپای تلاش‌های صورت‌گرفته در داخل برای پرداخت غرامت و محاکمه عوامل دخیل در این حادثه، تعیین تکلیف پرونده به اقدامات سیاسی برخی کشورهای ذینفع گره خورده است.

به گزارش خبرنگاران گروه جامعه گزارش خبر، صبح ۱۸ دی ۱۳۹۸ یک فروند هواپیمای بوئینگ حامل مسافران ایرانی و تبعه خارج به مقصد اوکراین به علت شلیک اشتباهی سامانه پدافندی سپاه سقوط کرد و همه خدمه و مسافران آن جان باختند. پذیرش اشتباه و تصویب پرداخت غرامت نخستین گام‌های جمهوری اسلامی ایران در فرایند حقوقی پرونده بود و تشکیل دادگاه محاکمه مسببان حادثه، شاکیان پرونده را به تحقق خواسته اصلی خودشان نزدیک‌تر کرد.

مقامات و فرماندهان لشکری و کشوری از آن تاریخ تاکنون با قربانیان این حادثه تلخ اعلام همدردی کرده‌اند و بر پیگیری حداکثری حقوق قربانیان این پرونده در همه ابعادش تأکید کرده‌اند. دولت ایران دی‌ماه سال گذشته در نخستین سالگرد حادثه اعلام کرد که مبلغ ۱۵۰ هزار دلار یا معادل یورویی آن به خانواده‌ها و بازماندگان هر یک از جان‌باختگان سقوط هواپیمای اوکراینی در اسرع وقت فراهم و مبالغ براساس مستندات به ذینفعان پرداخت شود. وزارت امور خارجه در دومین سالگرد این حادثه به ۵ مورد اقدام صورت‌گرفته در پیگیری این پرونده اشاره داشته است.

نخست، «گروه فنی مستقل مسئول بررسی سانحه، گزارش فنی سانحه را در چارچوب کنوانسیون هوانوردی بین‌المللی (کنوانسیون ۱۹۴۴ شیکاگو) و ضوابط آن، با تعامل و همکاری کشورهای ذیربط و سازمان بین‌المللی هوانوردی بین‌المللی (ایکائو) در موعد مقرر به صورت عمومی منتشر نمود که مورد استقبال حداکثری کشورهای شرکت‌کننده در فرایند بررسی سانحه قرار گرفت.»

دوم، «سازمان قضایی نیروهای مسلح و دادستانی نظامی تهران وفق وظایف ذاتی و قانونی خود، تحقیقات کیفری لازم را با دقت و با تأکید بر تحقق عدالت انجام داده است. تاکنون چندین جلسه از دادگاه رسیدگی به متهمان این سانحه، با حضور خانواده‌های جان‌باختگان برگزار شده است. لازم به ذکر است که جمهوری اسلامی ایران براساس اصول مسلم حقوقی از جمله اصل صلاحیت سرزمینی محل وقوع سانحه و تابعیت متهمان و با رعایت قوانین و مقررات مربوطه، فرایند رسیدگی کیفری و قضایی را انجام داده است.»

سوم، «درخصوص دلجویی از خانواده‌های داغدار این سانحه و کاهش آلام آنها، هیأت محترم وزیران براساس حسن‌نیت در تاریخ ۱۶ دی ماه ۱۳۹۹ طی مصوبه‌ای، نسبت به تعیین رقمی برای پرداخت به خانواده‌های کلیه قربانیان (بدون هیچ‌گونه تبعیض از قبیل تابعیت آنها) اقدام کرده است. در راستای اجرای این تصویب‌نامه، ستادی در وزارت راه و شهرسازی تشکیل شد که اقدامات لازم را برای انجام فرایند پرداخت معمول داشته و تاکنون به تعدادی از خانواده‌ها، پرداخت‌هایی را وفق مقررات مربوطه انجام داده است. در این راستا طی یادداشت‌هایی به سفارت‌های دولت‌های ذیربط آمادگی پرداخت به بازماندگان ۳۰ تبعه خارجی سانحه اعلام شده است.»

چهارم، «در بعد دیپلماتیک این سانحه، جمهوری اسلامی ایران با استقبال از مذاکرات دوجانبه با کشورهای مرتبط و با اعلام حسن‌نیت خود و ارائه توضیحات لازم پیرامون ابعاد نظامی، کیفری، فنی و حقوقی مختلف سانحه، در ۳ دور مذاکرات دوجانبه با دولت اوکراین در شهرهای کی‌یف و تهران مشارکت کرد. در این مذاکرات، کلیه جوانب موضوع با جزئیات کامل از سوی کارشناسان دو طرف مورد بررسی و مذاقه قرار گرفت.»

پنجم، «جمهوری اسلامی ایران به رغم اقدامات خلاف قانون برخی کشورهای خاص که در حال تلاش برای سوءاستفاده از این واقعه دردناک و آلام بازماندگان در راستای اغراض سیاسی خود هستند، بار دیگر تأکید می‌کند همچنان آمادگی دارد تا با هر یک از کشورهای مرتبط به صورت دوجانبه درخصوص اقدامات صورت‌گرفته براساس حسن‌نیت، احترام به حاکمیت کشورها و قوانین داخلی و تعهدات بین‌المللی دولت‌ها، براساس دستور کار موافقت‌شده، مذاکره کند.»

مصادیقی از واکنشها به سقوط هواپیماها ناشی از شلیک موشک

واقعیت این است که در جریان این حادثه جمهوری اسلامی ایران مظلوم واقع شده است. مثلاً چندین نمونه از این اتفاقات در جهان پیش آمده اما واکنشی مانند اتفاق سقوط هواپیما در ایران نداشته است.

اول؛ هواپیمای کره جنوبی در فضای روسیه توسط پدافند روسیه منهدم شد اما هیچ اتفاقی در روسیه نیفتاد.

دوم؛ اینکه هواپیمای ایرباس ایرانی ۶۵۵ توسط آمریکایی‌ها در تیر ۱۳۶۷ مستقیماً توسط ناو وینسنس مورد هدف موشک قرار گرفت و ۲۷۷ نفر به شهادت رسیدند، اما نهایتاً به فرمانده ناو وینسنس جایزه دادند.

سوم؛ اینکه هواپیمای سبیریا روسیه در اوکراین مورد هدف قرار گرفت اما هیچ رسیدگی نظامی صورت نگرفت و صرفاً بابت هر نفر ۲۰۰ هزار دلار خسارت پرداخت شد.

چهارم؛ اینکه هواپیمای لاکربی شرکت امریکن در روستای ساتلند سقوط کرد اما هیچ اتفاقی نیفتاد.

پنجم؛ اینکه هواپیمای ایشل‌ال‌ال‌ی ۲۰۱۴ از اوکراین در حال عبور بود که با شلیک سامانه ساقط شد اما هنوز رسیدگی اتفاق نیفتاده است.

همچنین در هلند بعد از ۷ سال از وقوع سقوط یک هواپیما، به تازگی رسیدگی‌ها شروع شده است. برخی این سؤال را مطرح می‌کنند که چرا با تأخیر سقوط هواپیمای اوکراینی توسط موشک را اعلام کرده‌اند که در پاسخ آن باید گفت که هیچ کشوری نمی‌تواند به سرعت علت سقوط هواپیما را اعلام کند. اما از مجموع جان‌باختگان این حادثه ۱۲۶ نفر ایرانی، ۳۰ نفر خارجی شامل ۱۱ نفر اوکراینی - که ۹ نفر آنها گروه پروازی بودند - ۵ نفر افغانستانی، ۴ نفر سوئدی و ۵ نفر کانادایی هستند. البته کانادا مدعی است که بیش از ۴۰ نفر از مسافران هواپیمای اوکراینی تابعیت مضاعف کانادا را داشته‌اند.

براساس برخی گزارش‌ها، در جریان رسیدگی کیفری به این پرونده ۱۰ متهم با درجات نظامی مختلف در مرحله محاکمه هستند و برخی تبیهات نظامی از جمله خلع درجه و برکناری از مسئولیت نیز شامل حال عوامل این پرونده شده که از سوی ستادکل نیروهای مسلح اعمال شده است. این در حالی است که در طرح برخی اظهارات و موضع‌گیری‌های دولت‌های ذینفع در پرونده همزمان با طرح مسائل سیاسی از جمله عمدی بودن شلیک پدافند، بحث پرداخت غرامت با ارقام بالاتر نیز باز نگه داشته شده است. اوکراین در صدر این کشورها تاکنون از پذیرش غرامت مصوب دولت ایران سر باز زده و سایر کشورها نیز در یک همسویی سیاسی پرونده غرامت‌ها را مبهم باقی گذاشته‌اند.

تشکیل ۷۳ پرونده در بنیاد شهید

رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران نیز در مراسم بزرگداشت دومین سالگرد شهدای حادثه سقوط هواپیمای اوکراینی با حضور جمعی از مسئولان و تعدادی از خانواده‌های شهدای پرواز اوکراینی گفت: از میان ۱۳۳ خانواده محترمی که شناسایی شده‌اند، برای ۷۳ مورد در بنیاد شهید پرونده تشکیل شده و تعداد دیگری هم در حال انجام است. امیرحسین قاضی‌زاده‌هاشمی افزود: تعدادی از این خانواده‌ها هم در ایران نیستند، اما ما آمادگی داریم به‌عنوان شهید، برای آنها نیز تشکیل پرونده بدهیم. وی ادامه داد: از طرف رئیس‌جمهور و همه مسئولان نظام به خانواده‌های شهدای پرواز اوکراینی عرض تسلیت داریم و امیدواریم سیر قانونی پرونده این حادثه در قوه قضاییه به‌زودی به پایان برسد و عواملی که قصور داشتند، شناسایی شوند تا آرامشی بر آلام این خانواده‌ها باشد.